

prima instanță: Judecătoria Buiucani mun. Chișinău
Judecător: D. Dulgheiru
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: A. Panov, M. Anton, N. Simciuc

DECIZIE

15 noiembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecători:

Tatiana Vieru

Svetlana Filincova

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală

Iurie Bejenaru

examinând cererea de recurs declarat de către Valerii Tretiatcenco,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valerii Tretiatcenco împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Alantex” cu privire la rezilierea contractului de colaborare,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 25 mai 2017, prin care s-a respins apelul declarat de Valerii Tretiatcenco, s-a menținut hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 17 februarie 2016,

c o n s t a t ă:

La 23 octombrie 2013 Valerii Tretiatcenco a depus cerere de chemare în judecată împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Alantex” cu privire la rezilierea contractului de colaborare.

În motivarea acțiunii a indicat că prin hotărârile Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 15 decembrie 2008 și 15 iunie 2009, a devenit proprietar al loturilor de teren din str. L. Deleanu 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 mun. Chișinău.

Susține reclamantul, că la 6 septembrie 2012, a semnat cu Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” un contract de colaborare, prin care a transmis în posesia acesteia loturile de teren nominalizate în vederea organizării și executării

lucrărilor de construcție a unor blocuri locative ce ar ocupa nu mai puțin de 70% din teren și cu o înălțime de nu mai puțin de 9 etaje.

Menționează reclamantul că în contractul de colaborare din 6 septembrie 2012, nu este indicat termenul de executare, care este o clauză esențială a contractului respectiv, iar din acest motiv nu poate fi stabilit termenul în care Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” trebuie să-și execute obligațiile.

Totodată reclamantul invocă că până la depunerea cererii de chemare în judecată Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” nu l-a informat despre acțiunile ei în privința executării contractului de colaborare din 6 septembrie 2012, respectiv reclamantul consideră că Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” nu are intenții de a executa contractul menționat.

Indică reclamantul că la 12 septembrie 2013 a expediat în adresa Societății cu Răspundere Limitată „Alantex” pretenția privind rezilierea contractului de colaborare din 6 septembrie 2012, care însă nu a fost primită de pârâta din motive necunoscute.

Relatează reclamantul că este lipsit de posibilitate să dispună liber de aceste terenuri fapt ce contravine prevederilor art. 315, 316 Cod civil.

Suplimentar specifică reclamantul că potrivit extrasului din Registrul de stat al persoanelor juridice din 26 iulie 2013, Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” nu are în genul său de activitate construcția imobilelor, iar la momentul încheierii contractului de colaborare nu a cunoscut despre acest fapt.

Solicită Valerii Tretiatcenco rezilierea contractului de colaborare din 6 septembrie 2012 încheiat cu Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” în vederea organizării și executării lucrărilor de construcție a unor blocuri locative pe loturile de teren din str. L. Deleanu 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 mun. Chișinău cu numerele cadastrale respectiv XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX și obligarea pârâtului să restituie în natură terenurile indicate.

Prin hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 19 februarie 2014, acțiunea a fost admisă și constatat ca fiind reziliat contractul de colaborare din 6 septembrie 2012 încheiat între Tretiatcenco Valerii și Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” cu obligarea restituirii în natură a loturilor de teren din str. L. Deleanu 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 mun. Chișinău cu numerele cadastrale respectiv XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX. S-a încasat din contul Societății cu Răspundere Limitată „Alantex” în beneficiul lui Valerii Tretiatcenco cheltuielile de judecată ce constau din taxa de stat achitată la depunerea acțiunii în mărime de 150 lei (f.d. 61-65, Vol. I).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 16 septembrie 2014, s-a admis apelul declarat de către Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex”, s-a casat hotărârea Judecătoriei Botanica mun. Chișinău din 19 februarie 2014 și s-a restituit cauza la rejudecare după competență la Judecătoria Buiucani mun. Chișinău în a cărei rază de

activitate se află bunurile imobile din litigiul, întrucât a fost examinată cu încălcarea competenței (f.d. 110-115, Vol. I).

Prin hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 17 februarie 2016, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată (f.d. 1-6, Vol. II).

La 19 februarie 2016, Tretienco Valerii a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie admisă cerere de chemare în judecată integral.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 19 mai 2016 nu s-a dat curs cererii de apel depusă de către Valerii Tretienco, fiind comunicat apelantului despre necesitatea prezentării extrasului din Registrul bunurilor imobile privind valoarea obiectelor litigioase pentru stabilirea cuantumului taxei de stat ce urmează a fi achitată la depunerea cererii de apel și valoarea acesteia, acordându-i pentru aceasta un termen de până la data de 15 septembrie 2016. Totodată, a fost explicat apelantului Valerii Tretienco că în caz în care nu va lichida neajunsurile menționate, cererea de apel nu va fi considerată depusă și împreună cu actele anexate va fi restituită (f.d. 21-26, Vol. II).

Prin încheierea Curții de apel Chișinău din 20 mai 2016 a fost respinsă cererea apelantului Valerii Tretienco privind aplicarea măsurilor de asigurare prin suspendare a acțiunii contractului de colaborare din 6 septembrie 2012 și interzicerea Societății cu Răspundere Limitată „Alantex” săvârșirea oricărei acțiuni în baza contractului de colaborare din 6 septembrie 2012 în privința loturilor de teren din str. L. Deleanu 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 mun. Chișinău cu numerele cadastrale respectiv XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX, XXXX (f.d. 37-41, Vol. II).

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 23 noiembrie 2016 s-a admis recursul depus de Valerii Tretienco, s-a casat încheierea Curții de apel Chișinău din 19 mai 2016 și s-a restituit cauza la rejudecare în instanța de apel (f.d. 58-64, Vol. II).

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 7 decembrie 2016 s-a respins recursul depus de Valerii Tretienco, s-a menținut încheierea Curții de apel Chișinău din 20 mai 2016 (f.d. 70-75, Vol. II).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 25 mai 2017, s-a respins apelul declarat de Valerii Tretienco și s-a menținut hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 17 februarie 2016 (f.d. 147-153, Vol. II).

La 26 iunie 2017, Curtea de apel Chișinău a expediat în adresa participanților la proces copia deciziei adoptată (f.d. 158, Vol. II).

La 18 august 2017, Valerii Tretienco a depus recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 25 mai 2017, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri cu privire la admiterea acțiunii și încasarea din contul Societății cu Răspundere Limitată

„Alantex” în beneficiul său a cheltuielilor de judecată suportate la examinarea prezentei cauze.

Recurentul, Valerii Tretiaticenco, în motivarea recursului a indicat că instanțele de judecată la adoptarea hotărârilor contestate, au aplicat și interpretat eronat normele dreptului material aplicabile raportului juridic litigios. Recurentul menționează că la momentul încheierii contractului de colaborare din 6 septembrie 2012, Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” cunoștea despre imposibilitatea executării contractului enunțat, însă a tăinut acest fapt și cu rea voință a încheiat contractul de colaborare. Relatează recurentul că contractul nr. 16/c pentru executarea lucrărilor cadastrale din 20 decembrie 2012 nu poate fi considerat recunoscut ca îndeplinirea de către Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” a contractului de colaborare din 6 septembrie 2012, deoarece contractul pentru executarea lucrărilor cadastrale a fost prezentat de ultimul la finisarea examinării pricinii. Totodată recurentul indică că Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex” avînd conturile blocate nu putea să efectueze transferuri și nici nu a achitat costul lucrărilor executate de către Societatea cu Răspundere Limitată „Geocadgrup”.

Consideră recurentul că nu este întemeiată concluzia instanței de apel în ceea ce privește executarea obligațiilor contractuale a Societății cu Răspundere Limitată „Alantex” prin semnarea de către aceasta a contractului de colaborare nr. 389 din 17 septembrie 2012 cu Societatea pe Acțiuni „Coloana mecanizată mobilă” privind construcția imobilelor, deoarece acest contract a fost reziliat în mod unilateral.

Totodată recurentul menționează că instanța de apel a examinat cauza în lipsa avocatului său Ala Grigoraș, care a depus cerere de amînare a examinării cauzei din motive de boală.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 15 septembrie 2017, în conformitate art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție i-a comunicat cererea de recurs Societății cu Răspundere Limitată „Alantex”, informându-i că referința se depune în termen de o lună de la data primirii scrisorii. În mod corespunzător, dacă referința nu a fost prezentată în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Pînă la examinarea cauzei civile, Societatea cu Răspundere Limitată „Alantex”, nu a depus referință la cererea de recurs, prin care să-și exprime opinia referitor la recursul declarat.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale.

Astfel, prin prisma dispoziției citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Valerii Tretiatcenco la 18 august 2017 în termen din următoarele motive.

În procedura de filtru, instanța de recurs a reținut că decizia integrală a instanței de apel din 25 mai 2017 a fost expediată în adresa părților la 26 iunie 2017 (f. d. 158 vol. II), iar conform copiei plicului se confirmă faptul că recurentul a recepționat copia deciziei instanței de apel la 17 iulie 2017 (f.d. 171, vol. II).

Prin urmare, potrivit încheierii Curții Supreme de Justiție din 1 noiembrie 2017, recursul supus judecării a fost considerat admisibil spre examinare în fond (f. d. 183 vol.II).

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În corespundere cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurentul și intimatul au avut posibilitatea să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. Mai mult, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Auza Vilho Eskelinen și alții v. Finlanda*, 19 aprilie 2007, parag. 72 – 75, *Eriksson v. Suedia*, 12 aprilie 2012, parag. 66, 72, *Põnkä v. Estonia*, 8 noiembrie 2016, parag. 33 – 34).

Suplimentar, în parag. 26 – 27 din decizia Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 din Codul de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând decizia contestată în raport cu criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Valerii Tretiatcenco este întemeiat și urmează a fi admis, cu dispunerea casării deciziei Curții de Apel Chișinău din 25 mai 2017 și trimiterea pricinii spre rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecători, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept: să admită recursul, să caseze integral

decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Instanța de recurs notează că raportul juridic dedus judecății vizează cererea de chemare în judecată depusă de Valerii Tretiatcenco împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Alantex” cu privire la rezilierea contractului de colaborare.

La 17 februarie 2016, Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a respins acțiunea depusă de Valerii Tretiatcenco ca neîntemeiată (f. d. 1-6 vol. II).

Împotriva celor stabilite de instanța de fond, la 19 februarie 2017 Valerii Tretiatcenco a depus cerere de apel, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău din 25 mai 2017, s-a respins apelul depus de Valerii Tretiatcenco și s-a menținut hotărârea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 17 februarie 2016 (f. d. 147-153, vol. II).

La adoptarea soluției, instanța de apel a constatat că din materialele cauzei nu s-au stabilit careva temeiuri de reziliere a contractului de colaborare din 6 septembrie 2012, iar argumentele invocate în acțiune de către reclamant au un caracter declarativ.

Pentru a pronunța această decizie, instanța de apel s-a călăuzit de art. 748, 709-711, și art. 735 Cod civil.

În conformitate cu limitele impuse de articolul 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Colegiul lărgit învederează că recurentul s-a plâns că cauza civilă în ordine de apel a fost judecată în absența avocatului său, care a depus o cerere de amânare a examinării cauzei din motive de boală.

Analizând argumentul rezumat mai sus, invocat de recurent, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel a încălcat normele de drept procedural, atunci când a judecat cauza în absența avocatului apelantului Ala Grigoraș.

Verificînd legalitatea deciziei contestate prin prisma argumentelor invocate în recurs, Colegiul constată că, actul judecătoresc menționat a fost emis cu încălcarea normelor de drept procesual-civil.

În conformitate cu art. 75 alin. (1) din Codul de procedură civilă în proces civil, persoanele fizice își pot apăra interesele personal, prin avocat sau avocat stagiar. Participarea personală în proces nu face ca persoana fizică să decadă din dreptul de a avea avocat.

Colegiul lărgit subliniază că la examinarea cauzei civile în instanța de apel, Valerii Tretiatcenco la 18 mai 2016, a încheiat contract de asistență juridică cu avocatul Ala Grigoraș pentru ca ultima să-i reprezinte interesele în instanța de judecată, fapt confirmat prin mandatul anexat la materialele cauzei (f.d. 19, vol. II).

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 27 aprilie 2017, a fost admisă cererea de amânare a cauzei depusă de Valerii Tretiatcenco, întrucît a fost nevoit să părăsească teritoriul Republicii Moldova și este în imposibilitate de a se

prezenta la examinarea cererii de apel. Astfel ședința de judecată a fost amânată pentru 25 mai 2017 (f.d. 98, vol. II).

La 24 mai 2017, avocatului Ala Grigoraș a depus cerere de amânare a examinării cauzei, deoarece se află în imposibilitate de a se prezenta din motive de boală. Totodată avocatul a indicat că dovada imposibilității de a participa în instanța o va prezenta la următoarea ședință (f.d. 140, vol. II).

Conform procesului-verbal al ședinței de judecată din 25 mai 2017, apelantul Valerii Tretiaticenco a solicitat amânarea examinării cauzei, din considerentul că nu este prezent avocatul său Ala Grigoraș (f.d. 144, vol. II).

Instanța de apel a dispus respingerea cererii de amânare, fără o motivare în acest sens.

Potrivit art. 206 alin. (5) din Codul de procedură civilă, neprezentarea în ședință de judecată a reprezentantului sau a unui alt participant la proces nu împiedică examinarea pricinii. La solicitarea întemeiată a participantului la proces, instanța poate amâna o singură dată judecarea pricinii din cauza neprezentării motivate a reprezentantului acestuia.

În conformitate cu art. 379 alin. (1) din Codul de procedură civilă, neprezentarea în ședință de judecată a apelantului sau intimatului, a reprezentanților acestora, precum și a unui alt participant la proces, citați legal despre locul, data și ora ședinței, nu împiedică judecarea apelului. Instanța însă este în drept să amâne ședința dacă va constata că neprezentarea este motivată.

Pornind de la constatările evidențiate supra, Colegiul conchide că, la caz, instanța inferioară nu a aplicat elocvent normele procesuale ce soluționează incidentul procesual vizat în prezenta speță or, în cazul dedus judecării aplicabile sunt prevederile art.206 alin. (5) și art. 379 alin. (1) din Codul de procedură civilă, care stabilesc explicit conduita instanței de judecată în ipoteza neprezentării motivate (o singură dată) a reprezentantului părții în ședința de judecată și solicitarea întemeiată a apelantului de amânare a cauzei din motivul neprezentării avocatului său .

Astfel, avînd în vedere împrejurările de fapt derulate cu prilejul examinării cererii de apel, instanța de apel urma să amîne ședința de judecată din 25 mai 2017 și nicidecum să dispună examinarea cauzei în lipsa avocatului, ultima soluție fiind condiționată de neprezentarea repetată a avocatului la proces.

Colegiul reține că instanța de apel, judecând cauza, în lipsa avocatului apelantului care, de altfel, a înștiințat instanța despre imposibilitatea de a se prezenta la ședința instanței de apel din 25 mai 2017, din motive de boală, nu a asigurat disponibilitatea în drepturi a participantului la proces, ce constă în posibilitatea, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Sub acest aspect în speță se constată că prin examinarea apelului în lipsa avocatului, care a solicitat o singură dată amânarea examinării apelului, a fost încălcat în mod direct dreptul apelantului la apărare, la un proces echitabil, cât și principiul egalității armelor garantat de art. 6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, or unul din principiile procesului echitabil este contradictorialitatea între părțile care sunt parte a procesului.

Pentru a răspunde exigențelor articolului enunțat, procedura în fața instanțelor judiciare trebuie să aibă un caracter contradictoriu, un concept similar celui al egalității armelor. Principiul contradictorialității presupune, în fond, posibilitatea pentru părțile în proces de a li se aduce la cunoștință toate dovezile invocate și observațiile formulate și de a face comentarii în legătură cu ele.

În susținerea opiniei enunțate, Colegiul civil și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție invocă hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 13 noiembrie 2008 în cazul Russu contra Moldovei, prin care a fost recunoscută încălcarea art. 6 § 1 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Suplimentar, în ceea ce privește dreptul la apărare, Curtea amintește că dreptul de acces la o instanță constituie un element care este inerent în dreptul la un proces echitabil, în conformitate cu articolul 6 § 1 din convenție (a se vedea, printre alte autorități, Golder contra Regatului Unit, hotărârea din 21 februarie 1975, seria A nr. 18, p. 18, § 36).

În continuare se indică că, în ciuda absenței unei clauze similare la articolul 6 § 3 litera (c) din Convenția în contextul litigii civile, articolul 6 § 1 uneori poate obliga statul să prevadă asistența unui avocat, atunci când o astfel de asistență se dovedește indispensabilă pentru accesul efectiv la un tribunal, fie deoarece reprezentare juridică este redat obligatorii, sau din motive de complexitatea procedurii sau cauzei (a se vedea Airey citată mai sus, pp. 14-16, § 26).

Prin prisma normelor procedurale enunțate, precum și în sensul art. 6 alin. (1) al Convenției, instanța de recurs ține să sublinieze că instanțele de judecată, trebuie, să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale să precizeze noțiunile, ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii.

De asemenea, noțiunea de proces echitabil impune ca instanța de judecată să nu-și motiveze doar sumar hotărârea sa, ci să examineze efectiv problemele esențiale care-i sunt supuse aprecierii și să nu se mulțumească de a proba pur și simplu concluziile uneia dintre părți.

Pentru considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată cu remiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, pe motiv că eroarea judiciară nu poate fi corectată de instanța de recurs.

La judecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În baza celor expuse, în conformitate art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Valerii Tretiatcenco.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 25 mai 2017, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Valerii Tretiatcenco împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Alantex” cu privire la rezilierea contractului de colaborare, cu remiterea cauzei la rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Judecător

Tatiana Vieru

Judecători:

Svetlana Filincova

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală

Iurie Bejenaru